

Kā Daugavpils pilsētas pašvaldība veica okupācijas pieminekļu demontāžas darbu organizēšanu

Biedrība “Sabiedrība par atklātību – Delna” (turpmāk – Delna), sekojot līdzī padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumam un tam, ka pašvaldībām bija jāorganizē to demontāža Latvijas Republikas teritorijā, nosūtīja vēstules Daugavpils pilsētas pašvaldībai ar lūgumu skaidrot, kā pašvaldība organizēja šo objektu demontāžu. Delnas mērķis bija pārliecināties, ka dokumenti un būvnieku atlases process noticis atbilstoši normatīvo aktu prasībām, ir lietderīgs un godprātīgs.

DIVI IEPIRKUMA PROCESI VIENLAICĪGI

Iepirkums

2022. gada 16. jūnijā Saeima pieņēma likumu “Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā” (turpmāk – Demontāžas likums). Valsts prezidents to izsludināja oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” 2022. gada 22. jūnijā. Demontāžas likums ir stājies spēkā nākamajā dienā pēc tā izsludināšanas – 2022. gada 23. jūnijā.

Lai nodrošinātu Demontāžas likumā noteikto pienākumu izpildi, Daugavpils pilsētas pašvaldība (turpmāk – pašvaldība) organizēja iepirkumu “Būvniecības ieceres dokumentācijas izstrāde un demontāžas darbu veikšana” Nr. DPP 2022/124 (turpmāk – iepirkums), paredzot piemiņas vietas Sarkanās armijas karavīriem (objekts nr. 59) un pieminekļa Sarkanās armijas 360. strēlnieku divīzijas karavīriem (objekts nr. 60) Daugavpils valstspilsētā, 18. novembra ielā, demontāžu.

Iepirkums tika izsludināts 2022. gada 30. septembrī, piedāvājumu iesniegšanas termiņš bija 2022. gada 10. oktobris un gala lēmums par iepirkuma uzvarētāja noteikšanu un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu tika pieņemts 2022. gada 11. oktobrī.¹ Tomēr iepirkuma līgums ar uzvarējušo uzņēmumu tā arī netika noslēgts. Turklāt, 2022. gada 13. oktobrī pašvaldības domes sēdē plkst. 14.00 dome lēma nepiešķirt finansējumu iepirkuma līguma īstenošanai.

Cenu aptauja

Tikmēr 2022. gada 12. oktobrī pašvaldība nosūtīja uzaicinājumu piedalīties cenu aptaujā “Būvniecības ieceres dokumentācijas izstrāde un demontāžas darbu veikšana” (turpmāk – cenu aptauja) pieciem pretendentiem, nosakot, ka piedāvājums pašvaldībā iesniedzams līdz 2022. gada 13. oktobrim, plkst. 15.00. Piedāvājumu iesniedza viens pretendents, kuru pašvaldības dome arī atzina par saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu, 2022. gada 13. oktobrī pieņēma lēmumu par cenu aptaujas rezultātiem un 2022. gada 14. oktobrī ar vienīgo cenu

¹ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/89459>

aptaujas pretendentu noslēdza līgumu par būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādi un demontāžas darbu veikšanu. Darbu izpildes termiņš tika noteikts 2022. gada 31. oktobris.

Darbu norise un iepirkuma pārtraukšana

Atbilstoši publiski pieejamai informācijai, objekta Nr. 59. un 60. demontāžas darbi faktiski ir notikuši laikā no 2022. gada 29.–30. oktobrim.²

2022. gada 3. novembrī pašvaldība informēja iepirkuma pretendentus, ka 2022. gada 2. novembra sēdē iepirkuma komisija konstatēja, ka iepirkuma pārtraukšanai abās iepirkuma priekšmeta daļās ir objektīvs pamatojums – finansējuma neesamība, jo Daugavpils pilsētas dome 2022. gada 13. oktobrī nobalsoja pret finansējuma piešķiršanu iepirkuma līgumu izpildei. Līdz ar to 2022. gada 3. novembra sēdē iepirkuma komisija pieņēma lēmumu pārtraukt iepirkumu.

Attēlā – Daugavpils pilsētas pašvaldības pieminekļu demontāžas būvnieka atlases procesa hronoloģija.

CENU APTAUJAS PROCEDŪRA

Atbilstoši Demontāžas likuma 7. pantam, organizējot darbības, kas saistītas ar objekta demontāžu, tiek veikta cenu aptauja. Atbilstoši Iepirkumu uzraudzības biroja skaidrojumam, ar jēdzienu “cenu aptauja” parasti apzīmē iepirkumu, kura paredzamā līgumcena nesasniedz iepirkumu regulējumā noteiktās līgumcenas, un to veikšanai piemēro paša pasūtītāja izstrādātu iekšējo kārtību.³

Kārtību, kādā pašvaldībā organizē normatīvajos aktos iepirkumu jomā nereglamentētus iepirkumus, kuru paredzamā līgumcena piegāžu, pakalpojumu, būvdarbu līgumiem ir mazāka par normatīvajos aktos iepirkumu jomā noteiktajām līgumcenu robežām (turpmāk –

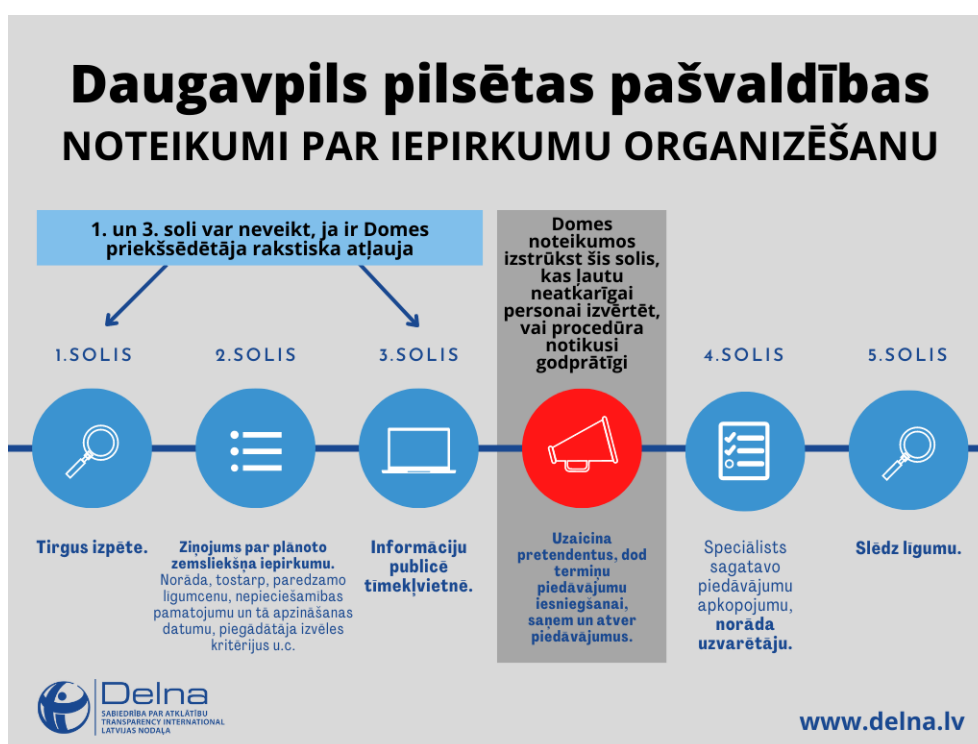
² <https://www.tvnet.lv/7637696/daugavpils-padomju-pieminekļus-enojauca-iepirkuma-uzvarejusie-zelli-z>

³ TOP jūnijs'22 <https://www.iub.gov.lv/lv/media/7464/download?attachment>

Zemsliekšņa iepirkumi), noteic Daugavpils pilsētas domes Noteikumi par iepirkumu organizēšanu (turpmāk – Noteikumi).⁴

Daugavpils pilsētas pašvaldības Noteikumi paredz pašvaldības pienākumu pirms Zemsliekšņa iepirkuma organizēšanas veikt tirgus izpēti, sagatavot ziņojumu par plānoto Zemsliekšņa iepirkumu un publicēt informāciju pašvaldības tīmekļvietnē. Tirgus izpēti un informācijas publicēšanu pašvaldība var neveikt, ja ir rakstiska Domes priekšsēdētāja atļauja. Tomēr katram Zemsliekšņa iepirkumam nepieciešams sagatavot ziņojumu, cita starpā norādot Zemsliekšņa iepirkuma nepieciešamības apzināšanās datumu, paredzamo līgumcenu, kritērijus, pēc kuriem tiks izvēlēts piegādātājs, un citu informāciju par plānoto Zemsliekšņa iepirkumu.

Noteikumi neaprasa tālākus soļus Zemsliekšņa iepirkuma organizēšanā, piemēram, skaitu, cik pretendenti nepieciešams nosūtīt uzaicinājumu, aptuvenos termiņus piedāvājumu iesniegšanai, piedāvājumu saņemšanas un atvēršanas kārtību. Kā pēdējo soli Noteikumi norāda speciālista sagatavoto saņemto piedāvājumu apkopojumu, norādot piegādātāju, ar kuru slēdzams iepirkuma līgums.

Attēlā – kā Daugavpils pilsētas pašvaldības noteikumos par iepirkumu organizēšanu paredzēta iepirkumu organizēšana.

Konkrētajā objektu demontāžas gadījumā nav informācijas par to, ka pirms cenu aptaujas organizēšanas pašvaldība būtu sagatavojusi ziņojumu par plānoto cenu aptauju jeb Zemsliekšņa iepirkumu. Nav arī informācijas par to, vai pašvaldības domes priekšsēdētājs bija sniedzis rakstisku atļauju tirgus izpēti un informācijas publicēšanas neveikšanai. Tāpat arī ir kritiski vērtējams apstāklis, ka Noteikumi vispār neatrunā cenu aptaujas veikšanas procesu, jo šādā gadījumā veidojas situācija, kurā pašvaldība var nosūtīt piedāvājumus ļoti nelielam pretendentu skaitam un noteikt nesamērīgu piedāvājumu iesniegšanas termiņu, tādējādi liedzot iespēju

⁴ <https://www.daugavpils.lv/pasvaldiba/dokumenti/normativie-akti?dokument=5386>

pretendentiem sagatavot kvalitatīvus piedāvājumus un pašvaldībai saņemt saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu.

Lai arī Demontāžas likuma 7. pants pašvaldībai paredz tiesības veikt iepirkumus ar objekta demontāžu saistīto darbību īstenošanai, nepiemērojot publisko iepirkumu reglamentējošās tiesību normas, tas neizslēdz pašvaldības pienākumu pieturēties pie iekšējās kārtības, kas regulē cenu aptaujas veikšanu.

PAŠVALDĪBAS NOTEIKTIE TERMIŅI

Piedāvājumu iesniegšana

Pašvaldība cenu aptauju organizēja 2022. gada 12. oktobrī. Kā to Latvijas Radio intervijā norādījis Daugavpils pilsētas domes Juridiskā departamenta direktors Ruslans Golovans, uzaicinājums piedalīties cenu aptaujā tika nosūtīts pieciem pretendentiem.⁵ Termiņš piedāvājumu iesniegšanai bija 2022. gada 13. oktobris plkst. 15.00, tas ir, dienu pēc uzaicinājumu nosūtīšanas. Noteiktajā termiņā piedāvājumu iesniedza viens pretendents.

Pēc Delnas lūguma sniegt viedokli par pašvaldības cenu aptaujai noteiktajiem termiņiem būvinženieris Jānis Zolbergs, būvinženieru biroja SIA "FORMA 2" valdes loceklis norādīja, ka "termiņš viena diena nav samērīgs nekāda piedāvājuma sagatavošanai. Atbildīgs pasūtītājs šādi nerīkojas, jo saprot, ka tik īsā laikā nav iespējams sagatavot kvalitatīvu piedāvājumu un saņemt kvalitatīvus piedāvājumus no vairākiem uzaicinātiem pretendentiem, lai varētu uzskatīt, ka pasūtītājs ir saņēmis salīdzināmus piedāvājumus, kuri tikuši izstrādāti pēc sacensības principa. Vienas dienas laikā nav iespējams apsekot visus objektus un izvērtēt aspektus, kuri minēti iepirkumā. Atbildīgai pašvaldībai papildus vajadzēja rīkot pretendentu tikšanos ar drošības iestādēm, lai apspriestu riskus, kuri saistīti ar sabiedrības drošību būvdarbu laikā."

Turklāt, vēl viens aspekts noteiktā termiņa vērtēšanai ir Paziņošanas likuma 9. panta otrā daļa. Minētā norma noteic, ka dokuments, kas sūtīts pa elektronisko pastu, uzskatāms par paziņotu otrajā darba dienā pēc tā nosūtīšanas. Nosūtot uzaicinājumus piedalīties cenu aptaujā 12. oktobrī un nosakot termiņu piedāvājumu iesniegšanai nākamajā dienā, nosūtītais uzaicinājums saskaņā ar normatīvajiem aktiem nemaz nav uzskatāms par saņemtu līdz piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām.

Piedāvājumu izvērtēšana

Piedāvājumu iesniegšanas termiņš bija noteikts 2022. gada 13. oktobris plkst. 15.00. Praksē pēc piedāvājumu iesniegšanas seko saņemto piedāvājumu atvēršana, finanšu piedāvājuma izvērtēšana un tehniskā piedāvājuma izvērtēšana atbilstoši nolikuma prasībām un lēmuma pieņemšana par uzvarētāja noteikšanu iepirkumā (šajā gadījumā cenu aptaujā). Pašvaldība norādīja, ka lēmums par uzvarētāja noteikšanu cenu aptaujā tika pieņemts tajā pašā dienā – 13. oktobrī.

Atbilstoši pašvaldības mājaslapā pieejamai informācijai par pašvaldības darba laiku, 13. oktobrī pašvaldība darbu beidza plkst. 17.00, tas ir, divas stundas pēc cenu aptaujas piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām. Minētais nozīmē, ka šo divu stundu laikā pašvaldība veica visas iepriekš minētās darbības – atvēra saņemto piedāvājumu, izvērtēja tehnisko un finanšu piedāvājumu un pieņēma lēmumu. Delnas ieskatā divas stundas ir apšaubāms laiks minēto

⁵ https://latvijaradio.lsm.lv/lv/lr/arhivs/?_uri=lv/lr/arhivs/&channel=0&d=22&m=11&y=2022&page=3

darbību kvalitatīvai izpildei, kas liek domāt par to, vai pašvaldībā nepieciešamie dokumenti bija iepriekš sagatavoti.

Turklāt, kā to norādījis būvinženieris Jānis Zolbergs, šajā gadījumā bija būtiski nodrošināt pretendenta pārbaudi drošības iestādēs, lai identificētu riskus šo konkrēti darbu veikšanai. Tas pašvaldības cenu aptaujas procesā netika darīts.

Darbu izpilde

Pašvaldība ar cenu aptaujā uzvarējušo pretendentu noslēdza līgumu 2022. gada 14. oktobrī, nosakot termiņu darbu izpildei līdz 2022. gada 31. oktobrim, tas ir, 17 dienas (11 darba dienas). Savukārt, dokumentācijas izstrādei tika noteikts 10 dienu termiņš no līguma parakstīšanas (6 darba dienas).

Delnas ieskatā kopā 17 dienu (11 darba dienu) termiņš ir nesamērīgi īss kvalitatīvai dokumentācijas sagatavošanai un darbu izpildei. Minēto apstiprina arī būvinženieris Jānis Zolbergs, norādot, ka šāds termiņš nav samērīgs plānotās dokumentācijas izstrādei, saskaņošanai un darbu īstenošanai, ņemot vērā arī riskus, kuri saistīti ar sabiedrības drošību darbu laikā.

LABAS PĀRVALDĪBAS PRINCIPS

Cenu aptaujas sākšana

Kā to norāda pašvaldība, lēmums par finansējuma nepiešķiršanu iepirkuma Nr. DPP 2022/124 līguma noslēgšanai tika pieņemts 2022. gada 13. oktobrī. Savukārt, uzaicinājumus piedalīties cenu aptaujā pašvaldība nosūtīja jau dienu iepriekš – 12. oktobrī. Pašvaldība to skaidro kā “plānu B” gadījumā, ja tiktu pieņemts lēmums nepiešķirt finansējumu iepirkuma līguma slēgšanai.

Tomēr Delnas ieskatā šāds apstāklis norāda uz varbūtību, ka pašvaldība nemaz nebija plānojusi noslēgt līgumu ar iepirkuma uzvarētāju, un izsludinātais iepirkums bija formāla rīcība likumā noteikto pienākumu izpildei. Delnas ieskatā pašvaldības rīcība, veicot vairākas procedūras vienlaikus par vienu un to pašu objektu neatbilst labas pārvaldības principam.

Pašvaldības pārstāvis Latvijas Radio intervijā norāda uz Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pantu, pamatojot pašvaldības rīcības motivāciju – lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu. Tomēr Delnas ieskatā šāds mērķis nav attaisnojums darbībām, kuras veiktas pirms pašvaldība ir pieņēmusi lēmumu par finansējuma nepiešķiršanu. Tāpat šādu mērķi nav iespējams sasniegt, dodot pretendentiem vienu dienu laika piedāvājuma sagatavošanai. Par to liecina arī apstākļi, ka no pieciem uzaicinātajiem pretendentiem piedāvājumu cenu aptaujā iesniedza viens pretendents, ar kuru arī tika noslēgts līgums.

Turklāt, šāda argumentācija liek jautāt – kāpēc pašvaldība pēc ikviena publiskā iepirkuma nerīko atsevišķu cenu aptauju, lai izraudzītu vēl izdevīgāku piedāvājumu? Kāpēc tikai šajā gadījumā pašvaldībai bija pārlicība, ka iepirkuma uzvarētāja piedāvājums nav saimnieciski izdevīgākais un ir nepieciešama papildu procedūra?

Komunikācija ar iesaistītajām pusēm

Delnas ieskatā pašvaldība nav rīkojusies saskaņā ar labas pārvaldības principu arī attiecībā uz informācijas nodrošināšanu. Lēmums par finansējuma nepiešķiršanu tika pieņemts 2022. gada 13. oktobrī. Iepirkuma uzvarētājam tas tika paziņots tikai 2022. gada 3. novembrī, kad jau bija spēkā līgums ar citu uzņēmēju, turklāt faktiski darbi jau bija veikti.

Tāpat Delna kritiski vērtē sabiedrības informēšanu par šī procesa norisi. Sabiedrībai nebija informācijas par plānoto cenu aptauju, kā arī nebija nekādas iespējas sekot līdzi pašvaldības finansējuma izlietošanai šajā cenu aptaujā.

KOPSAVILKUMS

Delnas ieskatā pašvaldība nav ievērojusi labas pārvaldības un atklātības principus, organizējot objektu demontāžas darbus.

Pašvaldība noteica objektīvi nesamērīgus termiņus cenu aptaujas piedāvājumu iesniegšanai un plānoto darbu izpildei, kas rada šaubas par saņemtā piedāvājuma saimniecisko izdevīgumu un pašvaldības godprātību pretendenta izvēlē.

Pašvaldība, iespējams, nav ievērojusi savu iekšējo kārtību cenu aptauju organizēšanai, turklāt arī pati iekšējā kārtība neatrunā visu cenu aptaujas organizēšanas procesu, lai nodrošinātu pārskatāmu un samērīgu procesa norisi.

Tāpat Delna kritiski vērtē pašvaldības rīcību lemjot par finansējuma nepiešķiršanu pēc uzvarētāja noteikšanas sākotnējā iepirkumā – tajā jau sākotnēji bija jānosaka paredzamā līgumcena, kas atbilst pašvaldības finansēšu iespējām un veiktajai tirgus izpētei, un, ja saņemtais piedāvājums pārsniedz paredzamo līgumcenu, tas bija jāatzīst par neatbilstoši finanšu prasībām. Situācija, kad pēc iepirkuma rezultātu paziņošanas tiek pieņemts lēmums par finansējuma nepiešķiršanu neatbilst labai praksei iepirkumu organizēšanā, liecina par administratīvo resursu izšķērdēšanu iepirkuma organizēšanas gaitā, kā arī liek apšaubīt pašvaldības godprātību.

Delnas ieskatā arī Daugavpils pilsētas pašvaldības komunikācijai par iepirkuma un cenu aptaujas procesu bija jābūt aktīvākai, lai nodrošinātu lielāku procesa caurskatāmību. Tas, protams, nenozīmē iesaistīto uzņēmēju identificējošas informācijas atklāšanu, kas radītu drošības riskus. Tomēr sabiedrībai ir tiesības zināt vispārīgo informāciju un procesa organizēšanas detaļas, lai varētu sekot līdzi pašvaldības finansējuma izmantošanai.

“Sabiedrība par atklātību – Delna”

2022. gada 28. decembrī

Krista Asmusa, Inese Tauriņa

www.delna.lv